

EVA HAJIČOVÁ (Praha)

SITUAČNÍ MODIFIKACE OTÁZKY A JEJICH ODRAZ V MODIFIKACÍCH ODPOVĚDI

TEZE PŘÍSPĚVKU

1. Aktuální členění doplňovací otázky

Vlastním ohniskem doplňovací otázky je ten její člen, který je nositelem jejího intonačního centra; ostatní členy otázky mohou patřit v závislosti na kontextovém začlenění otázky buď k prvkům tematickým, nebo k ohnisku. Pokud jde o stupnici výpovědní dynamičnosti, platí tu obdobné úvahy jako u oznamovacích vět: pořadí v ohnisku odpovídá systémovému uspořádání prvků, pořadí v tématu pak stupni aktivovanosti prvku.

- (1) (a) Chtěl vědět, proč se mnoho badatelů zabývá alespoň dvěma PROBLÉMY.
(b) Chtěl vědět, proč se alespoň dvěma problémy zabývá mnoho BADA TELŮ.
- (2) (a) Petr se ptal Ivana, odkdy Češi žijí NA MORAVĚ.
(b) Petr se ptal Ivana, odkdy na Moravě žijí ČEŠI.
- (3) (a) Chtěl vědět, odkdy čte málo lidí mnoho KNIH.
(b) Odkdy čte málo lidí mnoho KNIH?
- (4) (a) Ptal se, proč hovořil Karel s málo dívkami o mnoha PROBLÉMECH.
(b) Proč hovořil Karel s málo dívkami o mnoha PROBLÉMECH?

2. Vztah tázací věty a příslušné odpovědi

(i) Dvě doplňovací otázky, které se liší pouze aktuálním členěním, se zřejmě liší i co do intuitivní přijatelnosti dané odpovědi (prvky tématu otázky jsou vždy v jistém smyslu „presupponovány“).

- (5) (a) Kdo PŘÍŠEL na přednášku?
(b) KDO přišel na přednášku?
(c) Nikdo.

(ii) Vlastním ohniskem odpovědi je ten člen odpovědi, který v ní odpovídá tázacímu zájmenu (a to bez ohledu na to, kde je intonační centrum otázky, které v našich příkladech vyznačujeme velkými písmeny).

- (6) (a) Kdo přišel POZDĚ? KDO přišel pozdě?
(b) Pozdě přišel HONZA. HONZA přišel pozdě. HONZA.
- (7) (a) Kam pojedete na dovolenou LETOS? KAM pojedete na dovolenou letos? Kam pojedete NA DOVOLENOU letos?
(b) Letos pojedeme NA ŠUMAVU. NA ŠUMAVU.

(iii) Vlastním tématem odpovědi bývá zpravidla ten člen, který je nositelem intonačního centra otázky.

(8) (a) Kdy řekl Jirka mamince O VÝLETĚ?

(b) O výletě řekl Jirka mamince VČERA.

(9) (a) Kdy řekl JIRKA mamince o výletě?

(b) Jirka řekl mamince o výletě VČERA.